

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 7.

V Ljubljani 1. aprila 1873.

Tečaj XIII.

Učiteljeva veselost v službi.

Odgoja je potrebno in imenitno opravilo, to vé vsakdo. Brez odgoje se človek povzdiguje le malo od živali, da, še celó prekosí jo v grozovitosti in divjosti. Odgoja pa ni le potrebno in imenitno, temuč tudi prav težavno delo, in sploh to ni tako obče znano. Sveto pismo nam to naznani dovolj jasno v besedah: „Neumnost je globoko vsajena v otroške serce; le šiba strahovalka je izpodí“ s čim ima vsak gojitelj opraviti namreč z neumnostjo, svojeglavnostjo, hudobijo in z napačnostimi vsake verste, katere se deržé človeške nature vsled izvirnega greha. Te iztrebiti je v resnici veliko težavnejše delo, kakor njivo očistiti plevla ali zravnati mlado drevesce.

Služba učiteljeva pa ni težavna le samo za to, ker je odgaja sama na sebi težavna stvar, ampak tudi po svojem stanu staršem nasproti. Ako namreč v šoli resno in strogo postopa, sovražijo ga nekateri nespartmetni starši zavoljo ostrosti; ako pa hoče le vse v ljubezni poravnati, tožijo radi predniki, da ni ga reda v šoli. Kaj še le hočem reči o nekaterih prikazkih v novejših časih, ko se ne vrednim dečakom prav daje in vsa krivica valí na terpinčenega učitelja! — Tako stoji učitelj v sredi med starši in oblastnijami, nobenemu se ne sme zameriti in otrokom vcepiti v neubogljive butice kolikor mogoče velike učenosti in izrediti, iz njih prave kristjane. Spolnovaje tu svoj imenitni in težavni poklic naletí naj bolj sposoben učitelj na zapreke in ima se boriti s skerbmi, britkostjo in s sitnosti vsake verste.

In vender ne sme učitelj veselosti v službi izgubiti, ako hoče da doseže kaj prida s svojim delom. — Ni dobro za šolo, ako učitelj le

z zdihovanjem v šoli dela; delati mora z ljubeznijo in z veseljem, le potem more odgoja in poduk pognati krepke korenine in lepe rasti!

Kaj pa more učitelj storiti, da si ohrani veselost v službi?

Vsak učitelj mora pred vsem nauke, v katerih podučuje, do dobrega razumeti. Dalje more vedeti način podučevanja (metodo), kako bode namreč to otrokom dopovedal, in poslednjič mora biti spreten v podučevanju kolikor le mogoče. Vsega tega naj sicer nauči se v pripravnici; vendar to še ni zadosti. Podučevanje je tako težavna stvar, in nihče ne postane sposoben, kdor se ni veliko, veliko v tem vadil. Marljivo učenje, nadaljevalno izobraževanje poduk in skerbna priprava za posamesne šolske ure se sme po pravici tirjati od vsakega učitelja. In ravno napredovanje je poglavitno sredstvo, da učitelj ohrani v svoji službi, ker marljivi učitelj je kmali tudi verli učitelj, in sam sebi sme reči: Znam, kar za službo potrebujem. Tukaj gre posebno priporočevati učiteljske shode; vselej se pri njih duh zbuja in izobražuje; priporočevati so posebno mlajšim učiteljem.

Učitelju, ki odgoja, priporočamo nadaljevalno izobraževanje; učitelju, ki podučuje, priporočamo, naj bode terden v veri, da si ohrani veselost v službi. Kaj je odgoja, ako se ne naslanja na vero? Le na podlagi vere, katero je Kristus učil in svoji cerkvi izročil, ponaša se prava odgoja, brez vere je tudi naj večje prizadevanje pravo Sisifovo delo. Ta vera ima pa tudi toliko moči, da gojitelja, ki se v svojem težkem poklicu bojuje s trudom in skerbjo, ohrani stanovitnega. Vera mu pové, da so mali, katere odgoja, ljubljenci božji, vera mu kaže božjega zveličarja naj večjega prijatelja otrok; vera mu kaže, da je pot truda, težav in terpljenja kraljeva pot in mu obljubi, ako se je stanovitno derži, venec večnega zveličanega življenja. Čemu pač besede, saj nihče ne dvomi, da vera, katera je podelila brez števila veliko ljudem poguma in moči, da so preterpeli naj večje bolečine in še celó smert, ohranjuje gojitelja tudi v naj žalostniših okoliščinah.

Z vero naj pa združujo učitelj tudi resnično in stanovitno voljo. Potem postane ljubezen delavna; delavna vera pa dela z ljubeznijo in od nje je zapisano: „Močna kakor smert je ljubezen, in ljubezen je poterpežljiva in krotka, se ne huduje, vse preterpi, vse prestaja“. Ni tedaj mogoče, da upade serce gojitelju, kateri ima pravo ljubezen. Naj ga butara njegove službe še tako teží, naj se vzdiguje vse zemsko terpljenje kakor morski valovi nanj; vse premaga in premore z ljubeznijo.

Kerščanski učitelj naj poslednjič tudi rad moli, kajti molitev je poglavitni pripomoček, da si ohrani veselost. Molitev je skušeno orožje zoper vsako skušnjavo, varen škit v vsakeri dušni in telesni nevarnosti in poterjeno zdravilo v vsakem terpljenju zemskega življenja. Sveto

pismo nas na veliko krajih opominja k molitvi. Zveličar nas je tega učil z besedo, z djanjem in vsi njegovi zvesti služabniki, katerim pravimo svetniki božji, so ga posnemali. Pa saj to ni čudo. Molitev je povzdigovanje duha k Bogu; molitev združuje stvarnika s stvarjo in tisti, kateri nas je ljubil, preden je svet bil, nam je pripravljen vse dati, ako ga prosimo z zaupanjem. Veliko premore molitev pravičnega, in v molitvi je skrivnovrstna moč. Ali je tedaj katero sredstvo bolj pripravno, ohraniti učitelja veselega v težavnem delu?

To bi bila poglobitna sredstva; so pa tudi druga, katera se ozirajo na vnanje življenje. V prvi versti se tukaj šteje mirno domače življenje, kolikor mogoče brez skerbí. Ni dosti, da je le učitelj miroljuben, vsi njegovi domači morajo taki biti. Gorje učitelju, ako je žena hudobna, prepirljiva baba, katera zareži nad učiteljem, ko se po dokončanem delu poverne domu; gorjemu, če je lepa punčka, katera se rada lišpa! Učiteljeva žena mora biti pametna, domača gospodinja, taka, kateri se prilégajo besede pesnika Schillerja :

»Žene spoštujte! Sadé nam umetno
Cvetice rajske v živetje posvetno,
Sladke ljubezni napletajo vez :
Pod zagrinjali navade ljubljive
Krasnega čutiljeja plamene žive
Skerbno redijo z ročico nebes«.

Ko se povrača, sprejema ga taka žena s prijaznim glasom; on pozabi vse sitnosti, katere je imel čez dan. Mladim, neoženjenim učiteljem je treba pri volitvi žene previdnim biti, sicer so nesrečni dostikrat za vse svoje življenje. Kateri pa spolnujejo Gospodovo besedo: „Kdor more razumeti, naj razume,“ tem se ni bati nevarnosti od te strani.

Učitelj mora imeti naj manj toliko prihodkov, da more pošteno shajati. Pomanjkanje in revščina naj se nikdar ne bliža njegovi hiši, kajti kjer revščina v hišo pokuka, pa mir pri oknu posmuka. Naj več prepira vstane v družinah zared pomanjkanja. Temu se ni čuditi. Sej pravi pregovor: „Pod slamnato streho ugasne naj bolj vroča bo-lezen“.

Z hvaležnim priznanjem tedaj pozdravljamo prizadevanje nekaterih občin, katere same po sebi učiteljemboljšujejo njih stanje; prihodnjim rodovom prinaša to prizadetje blagoslov.

Recimo pa, da tudi godba zvišuje veselost pri učitelju. Pesništvo, samostalna umetnost govori čutilom in jih upokoji; godba tudi najprej vnema vnanje čute in jih veselo utolaži. Kdo ne pozná moči ubranih glasov? Godba se tedaj učitelju posebno priporoča po končanih

šolskih urah. Gladko ubrani glasovi gotovo lepo odmevajo sercu, katero je bilo po dnevu tolikrat razburjeno.

Omenjamo še poslednjič sredstva, katero veliko pripomore k zdravju in veselosti, in to je, gibanje v prostem zraku. Prav posebno se priporočajo lahka dela n. pr. sadjereja, svilarstvo, čebelarstvo i dr.; včasih to tudi kaj nese; na vsak način se pa taka dela priporočajo, ker se godé v prostem zraku. Prištevati se sme tudi tukaj sem prijateljsko obiskovanje, tudi na drugi strani to zeló koristi.

Oburnimo vse, kar smo govorili na učitelja, imamo potem človeka pred sabo, kateri je vedrega duha, marljiv in priden v svojem poslovanji, terden v veri; v neprijetnih razmerah odgaja z veseljem in ljubeznijo otroke za nebesa; v svojih stiskah se obrača v molitvi k Bogu in povernivši se od truda polnega dela svoje sreče išče na domačem ognjišču. In tak je kerščanski učitelj! Ako svet tudi nanj pozabi, dobro seme, katerega je sejal v sercu svojih gojencev, bo rastle tudi, ko bodo njegove kosti v zemlji trohnele, in Gospod Bog zvest plačnik vsega dobrega, ga bode postavil čez veliko, ako mu je bil zvest v majhnem.

Nagon.

Nikdar in nikoli ni bilo na svetu brez ljudi, kateri bi ne bili tajili Boga in božje previdnosti in vladanja v naravi. Njih veliko se je tudi trudilo, da olepšaje svojo nejevero ter se opravičujejo pred ljudmi. Naj novejšem časom posebno pa je bilo prihranjeno, da jemljejo taki ljudje v zagrinjalo svojih zmot naravoslovje. Posebno pa se novo neverško preiskovanje naravno prizadeva na vse kriplje, da utají razloček med živaljo in človekom, kakor se je mislilo dosihmal, in terdi, da ni pravega razločka med njima. Da to dosežejo, povzdigujejo žival po stopinjah njenega razvoja, človeka pa ponižujejo tako, da poslednjič ni več težko, postaviti ju v eno versto.

Da, da, pojdimo še dalje! Po tem nauku ni človek samostalna stvar, ampak le bolj izobražena opica.

V „Westermannovih Monatsheftih“ je bilo pred nekaterimi leti brati ta-le stavek: „Naj se napuh človekov brani kolikor hoče, opica je vendar le naš praded“.

Dasiravno odkrito rečemo, da nimamo nič zoper to, ako kdo hoče opičjega rodu biti, vendar se nam vsiluje vprašanje, zakaj se dan danes ne godé take premembe, ako so se sploh kedaj godile? So li kje v resnici najdeli opice, katerim je manjkalo prav malo, da niso bile ljudje. Ali nam temu v nasprotji preiskovanje narave ne kaže prav očitno, da